

NEIGE
SINNO

Tristul tigru

Traducere din limba franceză de
Svetlana Cârstea

CUPRINS

Capitolul I — PORTRETE

Portretul violatorului meu	7
Portretul.....	8
Și acum portretul.....	14
„Vârful limbii execută o mișcare în trei timpi“ ...	19
O cameră, în penumbră.....	28
Are și părțile lui bune	32
Portretul nimfetei	38
Bizar	45
Libertate sexuală	46
Fascinație.....	48
Portretul lui Sammy	57
Viața mea ca o succesiune de fapte diverse	63
Viața mea ca un film de groază	72
Viața mea ca o melodramă americană.....	73

Un <i>happy end</i>	75
Spuneți adevărul, tot adevărul, nimic altceva decât adevărul.....	78
Motivele pentru care nu vreau să scriu această carte.....	84
Cea care poartă urma.....	88
Secrete & minciuni.....	91
„Ce pot să fac, o inimă furată?“	115
Explorarea prăpastiei.....	123
Zona gri	127
Prizonier model	133

Capitolul II — FANTOME

Treizeci de ani mai târziu, câteva considerații despre traumă.....	145
Pentru că am fost violată.....	152
Pista tigrlui.....	166
A se salva	177
Amalgamuri.....	185
Cum i-am vorbit fiicei mele.....	191
Rușinea.....	206
A pleca sau a rămâne.....	208
A-ți reface viața.....	213

Câteva considerații estetice	217
Ce facem cu ce s-a făcut din noi	231
Lumea normală și celălalt loc	239
Ținutul tenebrelor	244
<i>Anexe</i>	247
<i>Opere citate</i>	259

Capitolul I

PORTRETE

Portretul violatorului meu

Fiindcă și mie, de fapt, cel mai interesant mi se pare ce se petrece în capul călăului. Cu victimele e ușor, putem cu toții să ne punem în locul lor. Chiar dacă nu am trăit așa ceva, o amnezie traumatică, siderația, tăcerea victimelor, ne putem cu toții imagina ce înseamnă asta sau credem că ne putem imagina.

În schimb, călăul e altceva. Să fii într-o cameră, singur cu un copil de șapte ani, și să ai o erecție la gândul că îi vei face ceea ce îi vei face. Să pronunți cuvintele care-l vor face pe acest copil să se apropie de tine, să-ți bagi sexul erect în gura acestui copil, să faci în așa fel încât să deschidă gura larg. Asta, da, e cu adevărat fascinant. E dincolo de puterea noastră de înțelegere. Și apoi restul, când totul s-a terminat, să te îmbraci la loc, să te întorci să trăiești din nou în sânul familiei ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Și, odată ce nebunia asta a avut loc, să o iei întruna de la capăt, și asta ani în șir. Să nu vorbești

cu nimeni despre asta. Să crezi că nu vei fi denunțat, în ciuda intensificării abuzurilor sexuale. Să știi că nu vei fi denunțat. Și, când într-o zi ești denunțat, să ai tupeul de a minți, sau tupeul de a spune adevărul, de a mărturisi de-a dreptul. Să te crezi pedepsit pe nedrept atunci când primești ani de închisoare. Să-ți revendici dreptul la iertare. Să spui că ești un om, nu un monstru. Apoi, să ieși din închisoare și să-ți refaci viața.

Nici măcar eu nu pot înțelege, eu care am văzut toate astea de foarte aproape, mai aproape de atât nici nu se poate, și care mi-am pus întrebări ani de-a rândul pe tema asta.

Portretul

Dacă ar fi să remarcăm un singur lucru la el, atunci acela ar fi energia. E o persoană foarte vioaie. Se mișcă, e mereu în acțiune. Încă de mic era așa. Și frații lui la fel. Trei frați, foarte apropiați ca vârstă, vă dați seama ce haos era în micul apartament de la periferia pariziană. Tatăl încerca să se concentreze ca să picteze. Țipa că el nu poate să lucreze în tot bâlciul ăsta! Și mama încerca să-i facă pe copii să tacă, îi ducea într-o altă cameră sau în parc, și pe ploaie, și pe vânt, ca să se descarce. Tatăl nu reușea să facă suficienți bani din pictură, prima lui vocație, așa că pusese pe picioare, pe lângă cursurile lui de desen, o companie mică prin care vindea șemineuri de design. Era prin anii 1970-1980, șemineurile alea ni

se par azi complet ridicole sau caraghioase, în funcție de perspectivă, în orice caz nu i-ar mai trece nimănui prin cap azi să-și pună în casă una dintre acele capsule nemaivăzute, cu forme psihedelice și cutii de sticlă încastate. Dar pe vremea aia, cred că se vindeau binișor. Bunicii din partea ambilor părinți erau muncitori, oameni din nord, dinspre Boulogne-sur-Mer, unde familia încă mai avea un apartament pe care-l folosea în timpul vacanțelor. Mama era, cred, secretară în afacerea cu șemineuri, un pic femeie casnică, un pic în umbra tatălui. Nimic special, nici săraci, nici bogați, parizieni din mica clasă de mijloc. Niciunul dintre fii nu făcuse studii, au plecat toți de acasă înainte să dea bacul. Cel mai mare, ca să lucreze în comerț, al doilea în armată, iar tatăl meu vitreg, ca să-și facă serviciul militar în Alpi. La Paris nu s-a mai întors niciodată. Părinții erau mai degrabă severi, își crescuseră copiii după modelul vechi, cu reguli și disciplină. El era mândru de educația asta mai dură, dar și de perioada lui la cercetași, ca de altfel de tot ce ținea de formarea pe care o primise. Totul contribuise să-i sporească forța și dorința de a trăi, de a cunoaște, de a cuceri.

E greu să mi-l imaginez la periferia Parisului. L-am văzut mereu la munte, în haine de sport, în îmbrăcăminte de șantier. Și totuși, cândva a fost îmbrăcat ca un mic băiat de la oraș, care merge la școala confesională, cu cămașa călcată, cu pantofii dați cu ceară, cu părul lins, asta până pe la optsprezece ani. După, a plecat la

Briançon, unde a descoperit escalada, munții înalți, parapanta, o viață mai liberă, mai sălbatică, fără cămăși, fără să mai aștepte vreodată metroul, fără cărarea într-o parte, fără slujba de duminică, o viață în aer liber și cu multă lumină.

În 1983, când o întâlnește pe mama mea, are douăzeci și patru de ani. Sunt înscriși amândoi la un curs de ghizi pentru expedițiile în munți de înălțime medie. El e solid, sportiv, simpatic. În grup, îi place să ia frâiele în mâini, să conducă operațiunile atunci când apare o urgență, când trebuie înfruntat un moment dificil, un perete de stâncă periculos sau dacă are loc un accident. E carismatic, are mulți prieteni, priză la fete.

Și ei îi place de el. Îi amintește de iubitul pe care l-a pierdut cu câteva luni înainte, prins într-o avalanșă. Moartea lui subită o distrusese. Credea că nimic nu o va putea consola. Dar poate că nu-i chiar așa. Petrece mult timp în compania noului ei prieten. Îi place caracterul lui voluntar, hotărât, jovial. Asta o face să uite de Sammy, tatăl fiicelor ei, care era mai degrabă visător, lunatic, adeseori retras. El încearcă foarte repede să o cucerească. O conduce pe cărări abrupte până pe creste, unde se simt amândoi emoționați de frumusețea naturii. Merg pe munte unul în spatele celuilalt, în tăcere, sub cerurile schimbătoare ale verilor din Alpi, sub norii care se mișcă precum niște decoruri de teatru, care par că alunecă spre vest ca să facă loc altor ceruri, ascunse dedesubt. La coborâre, se țin de mână. El e deja cu cineva,

iar ea e cu patru ani mai mare și are doi copii. Două fete cu nume din poveștile fraților Grimm, Neige și Rose, de șase și patru ani, care deocamdată sunt cu tatăl lor, dar pe care nu le poate lăsa prea mult timp, fiindcă au nevoie de ea și le duce dorul. E surprinsă că el trece mai departe de faza de seducție, de primele zile de iubire pasională, că-i propune să continue, să le aducă și pe fetele ei, să încerce ceva împreună, e surprinsă, dar fericită, își spune că e norocoasă.

Îi place constituția lui athletică, energia pe care o degajă. Dar am vorbit despre asta deja, despre energia, forța lui. Face schi, escaladează munți, îi place să muncească din greu, să meargă până la capătul puterilor, să se autodepășească. Înainte să fie ghid montan, a învățat la școala de vânători de munte, un regiment de elită pentru tinerii cărora le plac munții înalți. L-au pus să alerge pe Traverses pe ninsoare, la căderea nopții, să urce la refugiile aflate la înălțime cu 80 de kile de pietre în rucsac, să sape tranșee în trecătoarea Échelle, cu o lopățică din aluminiu, până i-au apărut bășici pe mâinile înghețate, chestii de genul ăsta. Lui i-a plăcut la nebunie. Ea e pacifistă, îi e greu să înțeleagă că lui i-a plăcut această lume plină de regulamente arbitrare și demonstrații de virilitate. Mai ales după povestea cu Sammy, care s-a prefăcut bolnav mintal ca să fie declarat inapt pentru serviciul militar și care avea oroare de arme, de uniformă, de cruzime. El însă îi povestește drumețiile lui cu prietenii, spiritul de camaraderie în momentele mai dificile,

lecțiile dure pe care le înveți atunci când te confrunți cu elementele naturii. Înainte se simțea prizonier într-o suburbie mohorâtă, dar dragostea pentru sport l-a făcut să descopere altceva. Acum el știe că nu va mai pleca nicăieri, că și-a găsit calea, în natură, împreună cu ea.

Muntele, vânătorii de munte, suburbia, și despre astea am vorbit deja.

Îi place fața lui cu pomeți înalți, privirea întunecată, ochii migdalați, care par să amintească de un strămoș asiatic, un strămoș oarecum rățacit pe capul ăsta mai degrabă nordic, de francez din nord, de unde vin părinții lui, de la Pas-de-Calais, cu pielea albă și nasul acvilin.

El visează să aibă o familie numeroasă. Cu mama face repede alți doi copii, întâi un băiat, apoi o fată. Când e întrebat, spune că i-ar plăcea să aibă opt. Nu comentează nimeni nimic, toți încearcă să-și ascundă jena, li se pare că patru e deja prea mult pentru ei.

Din copilărie a păstrat gustul pentru unt și lactate. Mama lui pregătea un fel de prăjitură buturugă cu cremă de unt și cafea pe care am tot încercat degeaba să o reproducem și noi, an de an, de Crăciun. Niciodată nu era la fel de bună ca a mamei lui. S-a întâmplat chiar să fie uneori pur și simplu oribilă, să se formeze cocoloașe minuscule de unt care refuzau să se topească și străpungeau crema ca mii de năsturei grași și fără gust în timp ce cristalele de zahăr scârțâiau între dinți. Alteori gustul și textura erau într-adevăr foarte aproape de original, și

atunci privirile noastre fixate pe chipul lui în căutarea unui verdict ne dădeau o stare de bucurie molipsitoare, imagine care surprinde cam cea mai mare fericire familială pe care ne-a fost dat să o atingem.

Face foarte ușor insolație, iar polenurile primăverii declanșează în el o alergie violentă. Strănută în disperare.

Îi plac jocurile de societate, dar e prea irascibil și totul se termină de fiecare dată prost. Partidele de Monopoly în familie sau jocurile de strategie cu prietenii se sfârșesc uneori cu accese de furie, și atunci, oprindu-se în mijlocul jocului, dă cu pumnul în masă, făcând să valseze toți pionii mici de plastic, și odată cu ei hotelurile verzi, căsuțele roșii, teancurile de bancnote false, și apoi pleacă scandalizat, trântind ușa.

La fel și la tenis, de multe ori l-am văzut dând cu racheta de pământ. O rachetă e scumpă, chiar n-avem bani să dăm pe așa ceva. Dar nu poate să se controleze. Urlă înjurându-și adversarul, înjurându-se pe el însuși și mingea care a greșit direcția. Roșu la față și transpirat, cu ochii strălucind de furie, bate din picior și își aruncă racheta drept în gard.

În fine, mă opresc aici. Am încercat. Voiam să fac portretul ăsta din perspectiva mea de azi, de femeie care a devenit și ea mamă la rândul ei, încercând să văd ce vedea mama mea pe vremea aia, ce vedeau oamenii din anturajul nostru, ce vedem în general într-un corp, pe un chip, când citim un portret cu ochi de adult, obișnuiți

cu lectura, cu descrierile de personaje din romane, cu reportajele, obișnuți să privească și să interpreteze imagini. Nu am reușit. Și totuși, am scris un număr mare de nuvele, mai multe romane, ar trebui să știu să fac un portret. Dar în cazul ăsta nu-i la fel. Mai întâi am încercat să mă țin de un anumit adevăr obiectiv care îmi scapă, în ciuda fotografiilor, a amintirilor care mai persistă. Apoi însă, evident că a fost imposibil, fiindcă e vorba despre el.

Și acum portretul

E mare și puternic. Chiar brutal. Vocea lui trece cu ușurință de la tandrețe la violență. Imediat ce îl enervează ceva, începe să țipe. Urlă. Ordonă. Consideră că e complet aberant felul în care am fost crescute noi, eu și sora mea, până acum, cu o permisivitate excesivă, în haos total. Asta a făcut din noi două mici sălbatice. O prostie absolută.

Mâinile lui sunt mari, adeseori de un roz care bate în roșu, la fel ca fața lui de îndată ce se expune un pic la soare sau când îl apucă furia. Mâinile lui sunt puternice. Ele apucă, mângâie, dar cu un fel de asprime, o mângâiere care-și însușește ceea ce mângâie, care-și croiește drum. La fel ca vocea lui, care încearcă să fie tandră, dar se străduiește prea mult și ajunge să fie ascuțită spre finalul frazelor, capătă un ușor aer interogativ, ca și cum ar cere permisiunea interlocutorului, ca și cum ar vrea

să aibă confirmarea că celălalt e de acord, că e ascultat, că și celălalt vrea. Doar că tonul lui nu se schimbă dacă nu primește confirmarea celuilalt, dacă celălalt rămâne tăcut sau dacă spune nu. Vocea continuă să fie la fel. În realitate, această mică nuanță interogativă face parte din monologul lui care se repetă în buclă.

Corpul lui e mare. Picioarele lui, urâte, ca toate picioarele, dar cu atât mai urâte fiindcă sunt păroase și rozalii și cu pielea crăpată. E ciudat că are păr pe picioare, fiindcă restul corpului e mai degrabă neted, și torsul, și brațele. Mai ales pielea lui e urâtă, are diferite nuanțe de roz, alb, roșu și maro. Pielea sexului lui, mereu întinsă în timpul erecției, de un roz violaceu, capătă, dincolo de gland, o tentă portocalie ca de piersică pentru ca apoi să devină bej și încrețită pe testicule ca și cum ar fi o piele moartă, o bucată de cadavru care spânzură sub sexul enorm, sculat și tare ca un os.

Nu l-am văzut niciodată cu vreo carte în mână, dar îi plăceau benzile desenate, mai ales cele care se petreceau în Vestul Sălbatic. Avea aproape toată colecția unei serii al cărei erou se numea Blueberry. Stătea mult timp în baie citind la ele. Era să spun că se închidea în baie, dar ar fi fost fals. Când am avut în sfârșit o baie, n-a existat niciodată vreun zăvor ca să poți închide pe dinăuntru, nici acolo, nici în camere. Nu voia să aibă nimeni controlul asupra unei posibile intimități. Astăzi, asta mi se pare un pic ciudat, i-ar fi picat cu siguranță bine să poată

trage în urma lui zăvorul atunci când era singur cu mine într-o cameră.

Îl adora pe Johnny Hallyday. Așa că am fost și noi forțate să-l ascultăm pe Johnny, timp de ore întregi, ne însoțea mereu în zilele lungi de muncă atunci când se renova casa, când plecam cu toții în călătorie cu mașina, la sfârșitul serilor cu prietenii. Cu cât ascultam mai mult aceleași cântece, cu atât mi se păreau versurile mai pline de ipocrizie. Tot cercul ăsta cu bărbatul curajos cu inima pură, care e dur pe dinafară, dar în adâncul sufletului e de fapt tandru, cu machoul care suferă, toată această simfonie în care îți plângi singur de milă mă dezgusta.

Cu siguranță că tatăl meu vitreg se vedea pe sine însuși ca pe un soi de cowboy singuratic. Spunea că are un simț acut al nedreptății. Povestea două sau trei anecdote în care era vorba despre niște rele tratamente la care fusese martor când era elev în școala primară și care îl revoltaseră. Când ne surprindea pe mine și pe sora mea făcând vreo prostie, ne pedepsea pe amândouă foarte drastic, insistând ca pedeapsa să fie colectivă. Ne puna să cărăm roabe cu pietriș de la un capăt la altul al grădinii, să săpăm gropi, să adunăm lemne.

Avea standarde morale foarte ridicate, cu care noi nu puteam negocia. În copilăria mea, l-am văzut în mai multe rânduri acționând eroinic ca să-i ajute pe alții. Pe munte, când aveau loc accidente, altădată când a izbucnit un incendiu. Timp de câțiva ani a condus o ambulanță. A fost responsabil de o echipă care lucra pe șantier cu

risc ridicat și era însărcinat cu siguranța celorlalți. În acele momente se transforma. Totul în el se puna în slujba obiectivului său, într-o încordare a mușchilor și a spiritului deopotrivă, părea să strălucească dinăuntru și ne doream să-i urmăm instrucțiunile, aveam încredere în judecata și-n instinctul lui. Era ghidul care ne conducea la loc sigur, gata să se sacrifice pentru binele comun, cel care nu se îndoia o clipă, care înfrunta pericolele, focul, zăpada. Era curajul în persoană.

L-am perceput mult timp ca pe un demiurg, ca pe o ființă mai măreață decât natura. Îl vedeam ca pe o creatură mitologică, un Sisif, un Prometeu torturat de demoni. Mai târziu, retrospectiv, mi-am spus că era poate pur și simplu un ratat care avea darul manipulării și care a profitat de vulnerabilitatea celui și mai slab decât el. În lumea închisă a familiei, era atotputernic. Era fără îndoială ambele personaje simultan, un titan și un vierme. Nu e oare de preferat să fii mai degrabă victima celui dintâi decât a celui de-al doilea?

Munceam mult împreună. Mai ales în casă, pe care am renovat-o complet, împreună, în familie, el, mama, sora mea și cu mine. Eram mici, ni se dădeau sarcini pe măsura noastră: să transportăm materiale dintr-un loc în altul, să șlefuiam pereți, să le ducem diverse unelte adulților. Eram și noi, la fel ca ei, în mijlocul șantierului în fiecare weekend, îmbrăcate cu treninguri vechi, murdare de ipsos. Împărțeam corvoada și satisfacția muncii

fizice, foamea potolită, când luam o pauză, cu un sandvici delicios, binemeritat, momentul acela de meditație tăcută atunci când ne concentram asupra unui gest anume. Toate astea ascultând radioul și casetele cu Johnny. Până și astăzi, dacă mi se întâmplă să aud aceste cântece, și mi se întâmplă des, fiindcă melodiile astea au mereu un succes imens, mi-e greu să nu simt rana redeschisă de lama acestor cuțite, ca și cum versurile ar avea un dublu sens, un sens ascuns, mereu același, pe care numai eu îl aud.

„Când gura ta devine dulce
Când corpul tău se încordează
Când cerul din ochii tăi
Dintr-odată nu mai e pur
Când mâinile tale ar vrea mult
Când degetele tale nu îndrăznesc
Când pudoarea ta spune nu
Cu o voce stinsă
Cât te iubesc eu atunci, cât te iubesc, cât te iubesc.“

Spunea că mă iubește. Spunea că-mi făcea ceea ce-mi făcea ca să-și poată exprima această dragoste, spunea că cea mai mare dorință a lui era să îl iubesc și eu pe el. Spunea că a început să se apropie de mine în felul ăsta, să mă atingă, să mă mângâie, pentru că simțea nevoia unui contact mai strâns cu mine, fiindcă refuzam să fiu tandră cu el, fiindcă nu-i spuneam că-l iubesc. Apoi mă pedepsea pentru indiferența mea față de el prin acte

sexuale. Îmi promitea că, dacă nu o să vorbesc cu nimeni despre asta, nu o să le facă nimic celorlalți copii. Mai târziu a zis și că, dacă acceptam să-i spun că-l iubesc, să mă comport ca și cum l-aș iubi, își va schimba atitudinea. Nu puteam. Era prea târziu, devenise imposibil. Aș fi preferat să mor decât să îi spun aceste cuvinte. A pus drept condiție, pentru ca totul să se oprească, să fiu drăguță cu el sau cel puțin să mă prefac că sunt în fața altora. Am zis da. Așa s-a sfârșit totul.

„Vârful limbii execută o mișcare în trei timpi“

Recitesc *Lolita* lui Nabokov. Prima dată când am citit-o era pentru un curs de literatură americană, un curs despre literatura transgresiunii, în care figurau și Henry Miller, William Burroughs și Charles Bukowski. Aveam cam douăzeci de ani, eram atrasă de experiențele extreme, de autodistrugere, de nebunie, dar cartea asta m-a derutat. Nu mă așteptam să găsesc în ea atâtea puncte comune cu sordida mea poveste personală.

Ceea ce face din cartea asta un text provocator este, mai mult decât situația pe care o descrie, perspectiva din care e spusă povestea. Faptul că naratorul e vinovatul, pedofilul, și că cititorul e obligat, prin intermediul vocii narrative, să intre în capul lui, să pătrundă în arcele raționamentelor lui, ale justificărilor lui, ale fantasmelor lui, iată ce face ca această lectură să fie atât de fascinantă și tulburătoare. Citind, treci de la atașament la

respingere, de la dezgust la compasiune, de la zâmbet în fața umorului unic al naratorului la oroarea absolută. Îl înțelegi și nu îl înțelegi, îl însoțești în nebunia lui până la capăt, te temi de victoriile lui și te bucuri de decăderea lui. Alegerea acestui punct de vedere obligă contractul de lectură la o subtilitate sofisticată: joci jocul autorului, care se pune în pielea criminalului fără a avea totuși empatie pentru personajul său. Și dacă, din întâmplare, te lași antrenat de empatie, textul are grijă să-ți reamintească, în anumite momente precis alese, că această empatie face din tine complicele monstrului.

Este o alegere rară în literatură. În timp ce romanele scrise din perspectiva victimei se găsesc din abundență, cele care se plasează în capul călăului nu sunt prea numeroase și sunt scrise mai ales în manieră realistă. Cu o precizare totuși: această alegere e rară în cazul violurilor de copii. De fapt, pentru toate celelalte infracțiuni, suntem adesea situați de partea infractorului. Ne imaginăm de bunăvoie că suntem hoțul, trădătorul, chiar și asasinul. În cultura noastră, tabuul nu e violul în sine, care e practicat peste tot, tabuul e să nu vorbim, să nu ni-l imaginăm, să nu analizăm violul.

Tatăl meu vitreg nu a pronunțat niciodată cuvântul viol. Până și în fața completului de judecată care l-a condamnat pentru această infracțiune, pentru el violul a rămas altceva.

Primele capitole ne fac să plonjăm în percepția lui Humbert Humbert și în viziunea sa asupra fetei care